

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Kannatamme yliopistojen autonomian sekä akateemisen vapauden vahvistamista. Suomi on maana liikkunut tieteen vapauden kansainvälisessä vertailussa alaspäin. On ensiarvoisen tärkeää tukea akateemisen toiminnan vapautta nyt, kun opiskelun ja tieteen vapauden taso on edelleen korkea.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Yliopistojen autonomisen toiminnan turvaaminen tarkoittaa niin tutkimuksen, koulutuksen kuin hallinnon ja talouden vapautta ulkopuolisesta ohjauksesta. Osaltaan tätä on myös yliopistojen sisällä tapahtuva yliopistoyhteisön osallistuminen korkeakoulujen päätöksentekoon ja näiden osallistumismahdollisuuksien vahvistaminen. Tämän tulisi näkyä visiossa.

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tulevaisuudessa yliopistojen opiskelijavalintajärjestelmän on oltava yhdenvertainen, eikä se saa asettaa korkeakouluun hakeutuvia eriarvoiseen asemaan hakijan aikaisemman koulutuspolun, sosioekonomisen taustan tai maksukyvyyn perusteella. Visiosta tulisi paremmin tarkastella koko koulutuspolkua huomioiden koulutustason noston kannalta kriittiset kehitystarpeet niin peruskoulussa, lukiokoulutuksessa kuin ammatillisella toisella asteella.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Visiossa tulisi voimakkaammin vahvistaa siirtymää korkeakouluihin ammatilliselta toiselta asteelta. Lisäksi maahanmuuttaja- ja S2-taustaisten esteitä korkeakouluun pääsulle on purettava. Visioon toimenpiteeksi asetetussa opiskelijoiden ohjauksen valtakunnallisessa viitekehyksessä tulee asettaa moninaistuvan opiskelijajoukon tarpeet kaikkein keskeisemmäksi. Opintojen eteneminen ja koulutustason nostaminen ovat kiinni siitä, miten hyvin korkeakoulutus tukee niitä, joilla tuen tarve on suurin.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Suomen vahvuus on kansainvälisesti vertailtuna laadukkaassa koulutuksessa ja eläväisessä opiskelijakulttuurissa. Suomalainen opiskelijakulttuuri ja opiskelijoihin avoimesti suhtautuva yhteiskunta ovat merkittäviä hakuperusteita monille kansainvälisille opiskelijoille. Vahva opiskelijayhteisö on tärkein tuki kotoutumiselle ja Suomeen jäämiselle. Opiskelijayhteisö muodostaa verkostoja, jotka tukevat työllisyyttä ja yleistä hyvinvointia.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Suomen on oltava aidosti tasavertainen opiskelunsa myös kaikille kansainvälisille opiskelijoille. Visiossa tulisi tavoitella EU- ja ETA-alueen ulkopuolisten opiskelijoiden lukuvuosimaksuista luopumista. Tutkintoon johtavan koulutuksen on oltava maksutonta kaikille kandidaatin, maisterin ja tohtorintutkinnon suorittajille kansallisuuteen katsomatta. Lisäksi visiossa tulee voimakkaammin kääntää katse Suomen rakenteellisiin ongelmiin työmarkkinoiden ja yhteiskunnan sisäisen rasismin ja syrjinnän kitkemiseksi.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Visiossa tulee näkyä luovien alojen tuottama yhteiskunnallinen merkitys ja arvo. Koulutuksen ja tieteen yhteiskunnallisen merkitys ei ole vain taloudellisen hyödyn ja kasvun tuottaminen. Visiosta puuttuu laajempi sivistyksellinen ja kulttuurinen näkökulma koulutukseen.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Korkeakoulujärjestelmän uudistustyössä tulee varmistaa, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tehtävät on määritelty selvästi. Sama koskettaa myös korkeakoulukonsernien kehitystä. Korkeakoulukonsernien vaikutukset duaalimalliin on arvioitava tarkasti, eikä konsernikehityksen varjolla tule purkaa esimerkiksi duaalimallin sisäistä koulutusvastuisiin liittyvää sääntelyä. Lisäksi on varmistettava, että konserneihin kuulumattomien korkeakoulujen asema ja toimintaedellytykset säilyvät.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Korkeakoulujen rahoitusmallin kriittinen tarkastelu on tervetullutta. Nykyinen rahoitusmalli korostaa liikaa korkeakoulujen välistä kilpailuasetelmaa. Rahoitusmallin tutkintokeskeisyys aiheuttaa useita ongelmia niin korkeakoulujen sisällä kuin niiden välisessä vertailussa. Sama koskettaa myös tavoiteajan käyttämistä rahoitusperusteena. Esimerkiksi vahvemmin opintopisteperustainen rahoitusmalli ohjaisi huomion tutkinnoista ja käytetystä ajasta koulutukseen.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Jokaisella on oltava mahdollisuus maksuttomaan tutkintokoulutukseen myös tulevaisuudessa eikä tutkintokoulutuksen maksullisuutta tule lisätä suurin keinoin (esim. lukuvuosimaksut, toisen tutkinnon maksut) tai epäsuorasti (esim. avoimen yliopiston tutkinto-oikeus). Yliopistojen rahoitusvajetta ei tule paikata opiskelijoiden maksutaakkaa kasvattamalla.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuosituksen kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Ehdotamme käynnistettävän parlamentaarisen työn korkeakoulutuksen rahoituksen vahvistamiseksi. Korkeakoulujen rahoitusta ohjaava rahoituslaki takaisi pysyvyyden ja ennustettavuuden korkeakoulujen toiminnalle. Visiossa tulisi asettaa suuntaviivat kertapäätöksiin perustuvasta lisärahoitus- ja leikkauspolitiikasta kohti pitkäaikaista ja vakaata rahoitussuunnittelua.

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

Visiosta uupuu opiskelijan toimeentulon huomioiminen. Yli 70 prosentilla vuonna 2024 valmistuneista korkeakouluopiskelijoista oli valmistuessaan opintovelkaa. Keskimäärin velkaa on valmistuneilla noin 20 000 euroa. Opiskelijoiden velkaantuminen on saatava käännettyä uudistamalla opiskelijan tukijärjestelmää. Opiskelijan tukien tulee mahdollistaa täysipäiväinen opiskelu, ilman pakotettua velkaantumista. Toivomme myös kokonaisvaltaisempaa tarkastelua nuorten hyvinvoinnista sekä siihen vaikuttavista rakenteista. Koulutustason nostamiseksi on opiskelijoiden terveyteen, hyvinvointiin ja opiskelukykyyn panostettava merkittävästi.

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Opiskelijat elävät todeksi sitä mitä tällä visiolla tavoitellaan. Muutos lähtee yliopistojen sisäisistä yhteisöistä ja ilman yhteisöjen tukea ei visio voi toteutua. Pidämme kaikkien yliopistoyhteisön sisäisten ryhmien äänen kuulumista yhtä voimakkaana ratkaisevan tärkeänä visiotyössä.

9. Muut kommentit

Kannatamme vision kunnianhimoista tavoitetta koulutustason nostosta. Katsomme tavoitteen vaativan korkeakoulujen rahoituslain kaltaisia pitkäaikaisia päätöksiä. Esimerkiksi aloituspaikkojen tavoitteelliselle kasvattamiselle tulisi laatia ylivaalikautinen suunnitelma, joka huomioisi paremmin opiskelupaikkojen jakamisen kestäväällä tavalla eri alojen välillä.

Jäppinen Ville
Tampereen ylioppilaskunta